

Laurinkostersällskapet

Sex Laurinbåtar, en Sveakryssare ritad av Arvid Laurin och två motorbåtar (Dinah och Puffin) förtöjer vid Norrvikens brygga den 2 juni. Förevigade av en drönare manövrerad av Scott Lakey. Laurinkostersällskapets sedvanliga vårträff hade börjat.

Lördagssillen åt vi tillsammans med Erik Nyström, aktiv i S XK. Han styr sin Sveakryssare varje år till Piteå där han är uppväxt och när detta skrivs så är han sannolikt återigen på väg norrut. Det är Erik som skrivit kryssarklubbens vänbok "Norrlandskusten" så han lär nog hitta målet också denna gång, Töre i Norrbotten, Sveriges nordligaste båthamn.

- Det blir sista gången, säger Erik som är drygt 80 år.

Men det har jag hört förr, senast för tre år sen... Erik är också en presumtiv ny medlem i sällskapet och har att vänta en medlemsinbjudan. Sveakryssaren är ju ritad av Arvid Laurin och därmed är han kvalificerad för medlemskap!

Nåväl, nu hade han sällskap av Scott Lakey, fotograf för bl a SVT som hade sin drönare med sig för att hjälpa till med marknadsföringen av kryssarklubbens utsjöhamn Norrviken. De var där för en egen arbetsmiddag.

Men var är Håkan Lundgren? In i det sista väntade vi in vår ordförande, kl 19 hade vi gett upp hoppet... Håkan var väntad men vad hade hänt? Elmotorn i Sirocco var det många som gissade på och snart fick vi veta, för precis klockan 19.05 dök Sirocco upp med Håkan och Lissy! Nu var nio båtar närvarande och festen i solgasset kunde börja på allvar. Håkan och Lissy fick köra elmotorn så långt det bar och sedan segla i bleke... men dom visade sig vara väl förberedda vid ankomsten och snart satt vi alla och åt en formidabel middag bestående av allt från vegetariskt till kött och fisk - givetvis med tillbehör.

Två nya medlemmar (längst fram i bild) välkomnades särskilt, Mats och Marianne Lindström ombord på Nada.

Sin vana trogen så upplät sedan Anders Lundberg sin 38-fotare Asynja för en gemensam kvällssittning och kvällens avslutades i trevligt gemyt.

Närvarande var: Anders Lundberg, Asynja. Gunnar Vagerstam, Vagabond. Roland Andersson, Octav. Staffan "Lotsen" Jonsson, Dinah. Sven-Olof Lundberg, Moby Dick. Lasse Bergman, Puffin. Mats och Marianne Lindström, Nada. Håkan och Lissy, Sirocco.

Text och foto Gunnar Vagerstam

Medlemsantalet i sällskapet har ökat något sedan förra numret av Bladet! Nu är vi 42st betalande medlemmar. Vi har alltså ökat med 8st medlemmar över sommaren! Bra jobbat allihop!

Men det behövs fortfarande att vi medlemmar engagerar oss i att rekrytera nya och även gamla medlemmar tillbaka.

Ta kontakt med de Laurinare du känner och värva tillbaks dem. På hemsidan finns en folder som du kan kopiera och ta med ut på höstens seglingar. Lämna det till de Laurinare du ser och träffar!

Om du har förslag på evenemang, föredrags-hållare eller andra saker sällskapet skulle kunna göra, så hör av dig till vår ordförande Håkan Lundgren. Till honom kan du också skicka aktuell e-postadress mm.

E-postadress och telefonnummer till Håkan finns i foten på förstasidan.

Traditionell höstträff i viken vid Finnhamn den 1 september!

Vi beundrar som vanligt våra fina båtar!

Ta med något att äta och dricka, ett gott humör och kanske en gitarr och sånghäfte!

Vi ses!

Sailing alone on S/Y Caprice

På <https://emmasailing.com> kan du läsa om ensamsegaren Emma, 38år i en L32a, som seglar runt i Atlanten.

Laurinare till salu!

L32 som ligger i Grekland, i Joniska havet vid ön Lefkas, 135 000sek. Kontakt Dan Roupe 073-9082525.

L32 som ligger i Nyköping, 385 000sek, kontakt Yachtbroker +45 71-992876.

L34 som ligger i Stockholm, 100 000sek, kontakt Yachtbroker Auktion, Danmark.

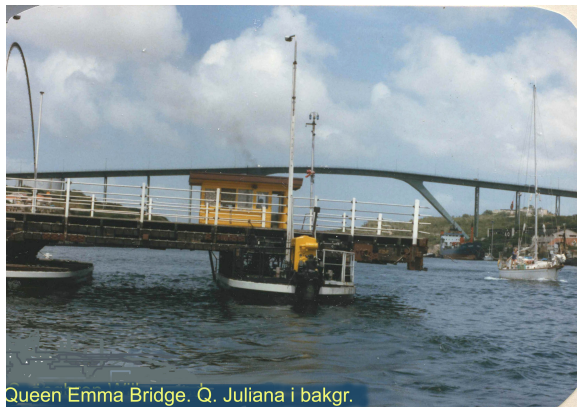
L28 som ligger i Limfjorden, Danmark, 136,300sek, kontakt Yachtbasen Aps, +45 22316264.

Fina båtar men ledsamt att se hur lågt värderade de är! Tipsa era båtletande vänner, bättre båtar finns väl inte!?

Här fortsätter Åke Somnells jorden-runt-segling med Miss My:

Vi anländer till Willemstad på Curacao vid 9-tiden efter 135 sjömil från Los Roques. Det blir en kvarts väntan på öppning av en stor pontonbro in till hamnområdet i St. Ana Bay. Queen Emma Bridge, som den heter, har varit i bruk sedan 1888. Den svängs med hjälp av några utombordsmotorer, vilket ser ganska lustigt ut. I bakgrunden syns den nya Queen Juliana Bridge, som med sin höjd 65 meter, är den högsta bron i Karibien.

Curacao är den största av de fem öar som utgör Nederländska Antillerna och kallas ofta ABC-öarna efter de tre största: Aruba, Bonair och Curacao. Landet är en autonom del av Nederländerna och självstyrande vad beträffar interna angelägenheter, medan försvars- och utrikespolitik sköts av moderlandet. Området har varit under holländsk överhöghet sedan 1634, då det övertogs från spanjorerna. Det är ett frihandelsområde med Willemstad som huvudstad. Den viktigaste verksamheten och enda av verklig betydelse, är oljeraffinering. Oljan importeras från Venezuela och produkterna exporteras till stora delar av världen.

Inklarering går smidigt, tullen kommer ombord och tar hand om pistolen så länge vi är här. Vi ligger vid en kommersiell kaj. Tullen varnar för att lämna prylar framme på båten. En grönsaksmarknad pågår alldeles nära och en rad Venezuela-skutor ligger utmed kajen. De kommer hit för att sälja sina alster. De kastar halvrudda grönsaker på kajen som blir mums för jättelika kackerlackor som kilar omkring. Birgit tycker att det räcker med de små vi har

ombord, så vi sprayar tamparna från båten med DDT. Frånsett de kastade grönsakerna finner vi det typiskt holländskt, rent och prydligt.

Vi träffar ett ungt norsk/danskt par, Tom och Dorte, på OE-32:an "Rav". De tycker det är mycket dyrt här. Vi gör en "rekrunda" och konstaterar att här råder hyfsade priser, åtminstone jämfört med de flesta öar i östra Karibien. De prylar vi behöver komplettera med finns i ett område söder om själva Willemstad. Vi hittar inga bussar, så det blir taxi och det är dyrt.

Det blir några dagar med ett lugnt liv på Curacao. Antalet fritidsbåtar är förvånansvärt litet, kanske ligger en del nere i Spanish Water, en djup vik som vi passerade på väg hit upp. Anledningen att flytta över dit känns inte påträngandeså vi riktar in oss mot San Blas istället, ett område som inte bara Hasse Alfredsson tycks gilla.

Det har blivit lördag 15 februari och vår tilltänkta avgångsdag från Willemstad. Det börjar med krångel, elgeneratorn startar inte. Det är fel på tändstiftet och "morgonpasset" utgår. Vi går ändå med Miss My över till hamnkontoret för utklarering och tankning av vatten. Därpå springer jag omkring och jagar tändstift. Måste över till "andra sidan", till Otrabanda där De Jong har sin verksamhet. Han har tändstift! Jag får också några fiskedrag av honom, på vilka doradon garanteras hugga.

Vi är tydligen inne i en ond cirkel, generatorn funkalar men radion har pajat. Den går heller inte på 12-voltssystemet så det verkar vara någon form av kortslutning. Inget att göra åt i båten, vi får hoppas på Panama eftersom vi redan är utklarade. För att lugna dom därhemma, ringer vi Lennart. Svågern Inge i Landsbro fyller 50 imorgon och bör grattas med ett samtal men ingen hemma. Lennart vet det mesta, han berättar att brev och paket till Landsbro har kommit fram.

Vi kastar loss och får ligga och vänta en halvtimme vid svängbron tillsammans med Rav. En svensk dam, gift med en holländare observerar vår svenska flagg och ropar åt oss. - Har ni kommit ända från Sverige med den lilla båten? Jag förklarar att vi inte hade något val.

Det är den enda båt vi har!

Curacao – San Blas

Vi går ut klockan 13.45 och sätter kompasskurs 315° och vi avser gå 80 sjömil utanför Colombia-kusten. När vi hämtade pistolen hos tullen rådde dom oss att ta en rejäl omväg eftersom piratdåd inte är helt ovanliga. Rav tänker gå 100 sjömil ut, de går ju lite fortare än vi så kanske vi är framme vid San Blas ungefär samtidigt. Vi har kommit överens om att hålla kontakt på VHF med 18.00 lokal tid för dygnsrapport.

Vi gör god fart med mellangenuan. På natten ser vi ljusen från Aruba men går 20 sjömil öster om den ön.

Söndag 16 februari har vi fortfarande frisk passad och gropig sjö så det rullar kraftigt. Jag försöker få en middagspostion med hjälp av ett par radiofyrrar och resultatet blir: N 12° 36' /W 70° 40'. Avverkad distans från Willemstad 126 sjömil, det får duga! Men det är inte slut med oturen i och med radion. På natten när jag skulle kliva upp satte jag knät på något som kraschade! Det var mina nya glasögon som hade ramlat ner på britsen!

VHF-kontakten med Rav och de meddelar att de "ginar" från sin ursprungliga plan och går ungefär samma rutt som vi. Natten är sval och åter kommer träningsställen fram och dessutom en pläd i sittbrunnen. Vi tar 2½-timmars pass, Styrbjörn sköter sig bra men hickar till och tappar låsningen ibland då det kommer en extra stor våg.

Måndag och det går undan bra. Vi har rundat Guajira-halvön på Colombias nordostspets. Radiopejlingar ger en middagspostion som säger: N 12° 49' /W 73° 25', vilket betyder att

vi gjort en dygnsdistans på 176 sjömil och haft en medelfart på 7,3 knop. Med hänsyn till vad loggen visar bör vi ha en medström på 1,3 knop. Det stämmer ganska bra med vad "pilot chart" anger för området. På eftermiddagen får vi påhälsning av ett gäng delfiner. Det uppskattas och är definitivt trevligare än Colombia-pirater. Vi ligger cirka 75 sjömil utanför kusten, så vi hoppas vara utom räckhåll för sådana nu. Under dagen blir vi av med två drag det finns tydligen stora fiskar här.

Kontakten med Rav ger vid handen att de bör ligga ganska nära, ungefär 8–10 sjömil norr om oss. Vinden friskar i ytterligare på kvällen. Sjöen blir riktigt grov med brott som enligt Birgit låter som expresståg när de kommer rusande bakifrån. Det skvätter in och blöter ner. Vindrodret håller inte kursen i skärningarna, så just vid mörkningen byter vi ut mellangenuan, tar ner storen och går för enbart kryssföck. Det går inte lika fort, men lite lugnare med styrningen ett tag. Längre fram på natten är det enbart handstyrning som gäller. Blött och svalt!

Tisdagen randas med fortsatt rullande. Det har varit dåligt med sömnen och enda fördelen är att det går undan. Vinden ligger på nordost, bedömt 15 m/s. Vi är ju också inne i en "blåsruta" enligt "Pilot chart". Vi skulle haft kontakt med Rav klockan 09 men de hördes inte av. Kanske har de dragit ifrån? Nja, det verkar inte så sannolikt, vi har hållit en medelfart av 7 knop under natten.

Jag radiopejlar vår middagspostion till: N 12° 08' /W 75° 38', innebärande en dygnsdistans av 143 sjömil. Eftermiddagen bär efter hand något avtagande vind men vågorna ligger kvar och vi går nästan platt läns. Pejlingar på Colombianska radiofyrrar klockan 18 ger osäkra värden. Det verkar dock som om medelfarten under dagen varit 5,5 knop. Om det fortsätter så skulle vi vara framme vid San Blas om 32 timmar och det är mitt i natten mellan onsdag och torsdag. Vi behöver alltså inte ha bråttom eftersom vi inte går in mot kusten förrän det är dagsljus.

Vi har inte hört av Rav på hela dagen. Vi saknar också vårt andningshål hemåt, vår amatörradio! På kvällen ytterligare avtagande vind och vi tar upp storen igen. Vår nattsömn

är ganska god, nu skall det mycket till för att man inte skall somna när tillfälle ges!

Onsdagen är lugn och solig och vi gör dålig fart men börjar ändå närma oss Panamakusten. För att pricka rätt ö vid San Blas behövs en noggrann positionsbestämning. Jag pejlar ett par radiofyror i Colombia och får ett läge som visar avsevärt åt söder, blir konfunderad för det betyder att vi skulle ha haft en kraftig avdrift. När vi utvärderat morgon- och middagshöjderna från solen står det klart, radiopejlingarna slår gålet här.

Middagspositionen är: N 10° 43' / W 76° 55' och vår dygnsetapp är nu nere i 100 sjömil. Vi hör inget från Rav idag heller.

På eftermiddagen har vi nästan stiltje och vi slår igång motorn för att kunna nå San Blas under morgondagen. Vi förlitar oss nu till himlakropparna och tar både sol- och månobservationer och förbereder stjärnor efter solnedgången. Stjärnor kräver en del extra tabellslående men när det väl är avklarat kan man mäta på flera stjärnor på en gång och därmed få en säkrare position. För alla mätningar krävs att man har en tydlig horisont, vilket begränsar stjärnorna till en kort period efter solnedgången och strax före uppgången.

Birgit upptäcker en röd varningslampa i sittbrunnen, det är en varning för motorns kylsystem. Motorn är het men verkar inte ha tagit skada. Jag rengör en rostig ventil och det kommer kylvatten en stund men snart är det stopp igen. Mörkret börjar falla och det kommer snabbt, så det blir att fortsätta med motorn imorgon.

Vi har utarbetat ett bra system för den astronomiska navigeringen. Jag mäter höjden och Birgit håller reda på tiden, den måste vara sekundnoggrann och hon slår i tabellerna. Resultatet lägger jag in i sjökortet och efter 12 minuter har vi en "ortlinje" i kortet. Mäter vi på stjärnor eller har en annan färsk ortlinje att gå på så kan vi få en position direkt. Efter solnedgången mäter vi på två stjärnor som syns bra: Sirius och Canopus. Det går lätt att "plocka ner" dom till horisonten efter förberäkningar med tabellen "Selected Stars". Det är en enorm tillfredsställelse att se den lilla ljuspricken ligga och dallra på sextantens

horisontlinje och veta att den leder rätt med en noggrannhet av en sjömil eller bättre.

På kvällen får vi vind igen och kan fortsätta med mellangenuan och enkelrevad stor, det ger 5 knops fart. Birgit bakar bröd på kvällskvisten. Efter allt jox med motorn smakar det fint med choklad och nybakat bröd som kvällsfika. Vi ser en stor båt på västlig kurs och en annan troligen på väg mot Panamakanalen, annars är det ett öde hav hela natten.

Torsdagen 20 februari, spännande för det är idag vi skall nå San Blas. Men det är åter svag vind och räcker bara till ett par knop. Så efter frukost blir det jobb med motorn igen. Jag försöker få loss skräp ur vattenkanaler med hjälp av vatten och konserveringsolja. Det hjälper föga. Jag plockar isär utblåsningsdelen där det är det fullt med avlagringar och ett par kanaler är alldeles igentäppta. Efter rengöring är det OK och vi sätter kurs med motorgång klockan 10.45. Vi följer upp läget med ny solobservation, som indikerar en middagsposition: N 09° 54' / W 78° 01'.

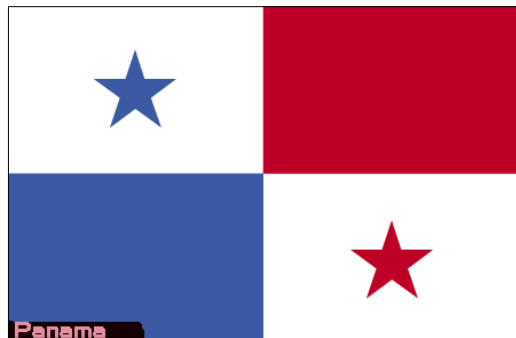
Ytterligare observationer längre fram på dagen visar att vi ligger cirka 10 sjömil söder om avsett läge. Det är tydligen en kraftig sydlig ström utmed kusten. Ser man månen även på dagen, vilket vi gör nu, kan vi mäta även utifrån den. En månobservation verifierar, det är bara att lägga över mera åt styrbord. Äntligen får vi radiokontakt med Rav klockan 18.00. De ligger på plats sedan 13.00. Det står emellertid klart att vi inte skall hinna fram före mörkrets inbrott. Vi smyger in och identifierar öarna Pyadas Island och Coco Bandero Cays, där Rav ligger. Vi ser ljus från en by men de släcks frampå natten. Månen går ner och det blir kolmörkt så vi väljer att motra ut ett stycke och dreja bi.

Det blir alltså fredag 21 februari som vi når Panama och San Blas. Vi går in bland reven, det är en lätt navigering och ankrar vid sidan om Rav, bakom en liten obebodd palmö. Vi blir bjudna på fika hos Tom och Dorte. En liten båt med tre personer passerar, de vinkar glatt och vi känner oss välkomna. Ingen risk för indianöverfall här!

San Blasöarna

Det är på morgonen fredag 21 januari och vi har nyss, tillsammans med norsk/danska Rav, ankrat utanför den lilla ögruppen Coco Bandero Cays, cirka 15 sjömil utanför Panamakusten. Vi ligger bakom en liten obebodd palmö och djupet är 6 meter över en korallbemängd botten. Efter rekonstruktion av den gångna nattens irrande utanför öbarriären konstaterar vi att de ljus vi såg igår kväll bör ha kommit från Rio Diable Village, som finns på den närmaste ön inåt fastlandet. Vi märkte inte när de släckte ner och de ljus vi senare såg var troligen från byn Azucar, nere vid fastlandet. Inte att undra på att vi inte fick bäringarna att stämma!

Efter välkomstfika ombord på Rav jollar vi iland till närmaste ö. Vi ser oss omkring, badar och snorklar över ett fantastiskt korallandskap. Solen tar ordentligt och det svider i skinnet trots att vi borde vara "inbrända" vid det här laget. Tom och Dorte kommer ombord på kvällen. Vi har mycket att snacka om. De har 600 sjökort, så det bör vara läge att kopiera några stycken i Panama.

San Blas-området består av en kedja med små tropiska öar utmed Panamas Atlantkust. Av de över 300 öarna är cirka 40 bebodda av Kuna-indianer. Området tillhör Republiken Panama, men har en omfattande autonomi. Detta oberoende fick man legalt fastställt 1938, vilket blev det senkomna resultatet av en

revolution 1925. Cunas gjorde då uppror efter att länge ha blivit hunsade av fastlands-panamanerna. Cunas benämning på sitt område är Kuna Yala och de tog fram en egen flagga med en svastika. Den har inte något att göra med nazisymbolen, utan är en gammal Cuna-symbol.

Denna flagga gäller ännu som Kunas inofficiella men med anledning av vad hakkorset kommit att symbolisera har flera varianter på Kunas flagga tagits fram. En variant visas här.

Efter lördagens frukost gör vi en liten fotorunda och Tom plåtar Miss My med vår kamera och Dorte videofilm, de har grejor ungdomarna! Så lättar vi och går ner till "dubbelbyarna" *Rio Diablo Village* och *Corazon de Jesus*, närliggande men med så motsatta namn! Vi går iland på C de Jesus, det låter säkrare och hälsar på byhövdingen. Han hälsar oss välkomna och förklarar att det inte är några problem att få segla omkring i området. Passen kan man vid tillfälle visa i Porvenir som är "huvudstad". Ungdomar spelar basketboll på torget, ivrigt påhejade av byinnevånarna och speciellt av mammorna. Innan vi lämnar by köper vi läsk och ägg. Vi har tänkt oss en liten rekognosering tillsammans med Rav uppåt en flod i närheten som heter Mangles River. Floden gör mera skäl för benämningen bäck och den snårar snabbt igen. Vi vänder och inriktar oss på att

gå ner till Carti-öarna i bukten österut för att hitta någon större by. Det är motljus till en början och vi har svårt att se reven framför oss. Vi är nära att köra på ett men Birgit som står i fören och spejar tjoar till och vi hinner väja. Utanför Diablo-byn går vi ändå på grund, men här är det mjuk sand- eller dybotten. Rav kommer upp bakom och hjälper till att backa loss. Vädret är perfekt, soligt men med en del cumulus som skänker en behaglig skugga emellanåt. Över bergknallarna inåt land ser vi en del upptornade bymoln som dock inte kommer ut över vattnet. Under dagen hinner vi halvvägs mot Carti och ankrar för natten vid en av de hundratals småöar vi passerar.

Så följer en något mulen morgon som inleds med havregrynsgröt och lingonsylt. Mums! Lingonsylten är dock på upphållningen och vi skulle behöva träffa en stor svensk båt i Panama, så vi kunde få förrådet påfyllt!

Vi motrar vidare med Rav i kölvattnet. Det klarnar upp och under senare delen av etappen mot Carti kan vi segla. Navigeringen går problemfritt med hjälp av bra detaljkort över Carti-området av Capt Kit S. Kapp och givetvis en noggrann uppsikt på skiftningarna i havet.

Vi ankrar upp mellan öarna med Tupili som närmast. Som på given signal, kanske var vår ankomst förvarnad blir vi omringade av en armada kanoter. Det är mest kvinnor i färggranna dräkter som vill sälja molor och andra handarbeten. Detta är centrum för molahandeln. Turistbåtar med hundratals passagerare kommer in emellanåt och då rasar priserna i höjden. För fridens skull köper vi några små broderade tyglappar, molorna låter vi anstå ett tag.

Cunakulturen

Vi anar redan nu vid ankomsten att vi har kommit till en av höjdpunkterna på hela vår tilltänkta jorden-runt-segling. Cunas har på ett enastående sätt lyckats bevara sin gamla kultur men de är samtidigt öppna för att ta tillvara delar av vad det moderna västerlandet kan erbjuda. Men de västerländska moderniteterna tränger sig på så det gamla och traditionella lär tyvärr bli alltmer naggat i kanterna.

De större bebodda öarna i arkipelagen är administrativt i princip "kommuner" med en viss grad av självstyre. Byhövdingen väljs vid lokala val. Han är som ledare utsedd att vara bärare av kulturarvet och han håller byborna i tukt och förmaning vid ofta återkommande samlingar. Han varnar för osedlighet i tal och handling, fördömer tjuveri och ger anvisningar om pubertetsceremonier.

Moralpredikningarna riktar sig främst till kvinnorna som ständigt påminns om sin plikt mot Cuna-rasen och dess renhet.

Man har kvar tron på sina gamla gudar eller andarna, som kan vara goda eller onda. De lägger sig i den dagliga verksamheten på ett mycket påtagligt sätt. Bychefen har till uppgift att vara kontaktman med dessa högre makter. Det är ofta betungande plikter han har, både moraliskt och praktiskt och inte sällan blir han misstrodd sedan han väl har valts. Därvidlag är inte skillnaden så stor jämfört med våra egna politiker! Resultatet av kontakten med andarna delges menigheten vid de ofta förekommande bystämmorna. Den hålls i en gemensam samlingslokal, Congreson, den största hyddan på ön. Bychefens beslut kan ändras genom majoritetsval och han kan även avsättas om han är alltför obekväm. Till sin hjälp har hövdingen ett par underchefer som sköter de mera vardagliga ärendena, som att lösa smådispyter etc. Tendensen tycks vara att det blir allt flera småbossar, så byråkratin sprider sig även bland Cunas.

Olaglighet förekommer men är inte ett samhällsproblem. Enklare förseelser döms i byn och straffet kan vara böter, piskning, arbetsplikt eller att dricka förgiftat vin, som orsakar intensiv hudirritation. Allvarigare brott hänförs till nationella domstolar i Panama.

Gästfrihet är en dygd, ingen får som gäst betala för mat och dryck. Tålmodighet är en annan dygd, den utvecklar vishet. En del av visdomen är smärthet eller listighet. Att kunna snara en fiende är en metod som är överlägsen brutalitet.

Bland Cunas är det kvinnorna som väljer sin blivande man. Det är dock fadern som gör en diskret undersökning av den tilltänkta mannens karaktär och bakgrund. Allt för att inte den förblindande kärleken skall driva flickan i olycka. Fadern tar därvid kontakt med mannens mor och den blivande brudgummen är alltså omedveten om vad som försiggår. Mannen ifråga kan dock neka giftermål men om han accepterar blir han medlem av flickans familj.

Cunas har en sk generalkongress två gånger per år med representation från varje by. Tre Cuna-representanter finns med i Panamas kongress.

Det kan förefalla som om det råder ett utpräglat patriarkaliskt styrelsesätt bland Cunas. Vi blir emellertid varse att så inte alls är fallet, det är nämligen kvinnorna som håller i ekonomin och med ett inte helt obekant resultat vad gäller befälsordningen, åtminstone inom familjen.

Molor och vardagsliv

Vi blir genast konfronterade med Cunas speciella konstform, att tillverka molor. De görs som en form av omvänd applikation och mönstren klipps ut i flera olikfärgade lager av tunt tyg som sedan sys tillsammans med pyttesmå stygn. Dessa små konstverk bärs av kvinnorna även till vardags, på både bröst- och ryggsida av kroppen. Det sägs att molornas ursprung är de kroppstatyetter som tidigare var vanliga men förbjöds av de sk europeiska panamanerna och har alltså omsatts i de textila konststycken de nu är. Mönstren är

utpräglat traditionella och där såväl figurer som färger har stark symbolisk betydelse. Färgsymbolik är t ex: blått för himlen, rött för solen, gult för växtlighet, grönt för medicinalväxter, svart för ondska. I motsats till kvinnorna har männen anammat den västerländska seden vad beträffar klädsel d v s man går mest omkring i jeans och T-shirt.

Cunas talar i vardagslag sitt ursprungsspråk men spanska är obligatoriskt i skolundervisningen som första utländska språk. Efter ankomsten blir vi kontaktade av Henry, en engelsktalande ung man som ger oss lite råd. Vi frågar om möjligheten att gå upp för den närbelägna Carti River. Det är inte tillåtet att gå upp i den floden säger han utan att förklara varför. Vi blir rådda att inte köpa molor eller andra hantverksprodukter här vid Tupili. Han kan skaffa billigare från andra öar. Han guidar oss och Rav-arna runt byn Carti Tupili.

Cunaindianer i segelkanot. San Blas

Husen i byn består av en bambustomme med stråttäckta tak. WC finns, det är en stock ut i vattnet. Att civilisationen finns runt hörnet märks genom att många av hyddorna har en TV-antenn som sticker upp. El produceras med en gemensam generator som stängs av sent på kvällen. Vi får alltså en förklaring till varför ljusen slocknade när vi skulle angöra San Blas häromkvällen.

Utbudet av molor och andra handarbeten är stort och överallt i byn kommer kvinnorna fram med sina produkter för att sälja.

De urholkade trädstammar som Cunas använder som transportmedel kallas för "ulas" och paddlas oftast. Vi ser också att de är användbara för segling då vindarna i området är oftast måttliga.

(Fortsättning följer i nästa nummer)